

Weet wanneer je schade door seldervlieg en blindwantsen kan verwachten in selder

Sander Fleerackers

Project: Selderplagen: Beheersing van blindwantsen en selderijvlieg in groene selder

Doelstelling: Selderijvlieg en blindwantsen zijn plagen die nog niet sterk bestudeerd zijn, maar in bepaalde gevallen wel grote schade kunnen aanrichten. We verzamelden meer informatie over hun biologie, voorkomen en beheersing.

Organisatie: Proefstation voor de Groenteteelt

Periode: 2023-2024

Naast de welbekende wortelvlies en bladluizen, kunnen ook twee andere plaagsoorten veel schade veroorzaken in selder en bijkomend knolselder. Blindwantsen en selderijvlieg komen al veel jaren voor in Vlaanderen, maar over de soorten was tot op heden relatief weinig info te vinden. Door een algemene opwarming en lange periodes van warm en droog weer zien we een hogere aanwezigheid van deze plagen. Seldervlieg komt vooral bij vroege plantingen en late plantingen voor. In veel gevallen is de druk laag genoeg om niet voor grote problemen te zorgen. Blindwantsen zorgen dan weer net in de zomer voor problemen, zeker wanneer het lange tijd niet regent kan hiervan schade verwacht worden en is opvolging belangrijk.

SELDERVLIEG

Mineervlekken bij selder, knolselder en pastinaak

Hoewel de selderijvlieg of seldervlieg (*Euleia heraclei*) zich niet snel laat zien, is ze goed herkenbaar aan haar opvallend gevlekte vleugelpatroon en een bruin of zwart lichaam. De volwassen vliegen voeden zich op grote en kleine berenklaauw, terwijl de larven grote bladvlekken (mineervlekken) bij meerdere schermbloemigen veroorzaken. Bij selder zijn de problemen het grootst, maar ook bij knolselder en pastinaak komen ze vaak voor. In selder komen ook mineervliegen (*Liriomyza* spp.) in mindere mate voor. Die larven mineren de bladeren ook, maar die mineergangen groeien nooit uit tot grote vlekken zoals bij de seldervlieg.

Meeste schade bij warm en droog voorjaar.

Er komen twee generaties per jaar voor. De eerste generatie start in het voorjaar, terwijl de tweede meer in september en oktober voorkomt. De eerste vliegen worden rond eind april waargenomen, waarna snel de eerste eitjes afgelegd worden. In 2023 observeerden we nog seldervliegen tot half juli, maar de eileg concentreert zich toch voornamelijk in mei. De tweede generatie observeerden we vooral eind september en begin oktober, maar was twee jaar zeer beperkt. De grootte van de voorjaarsgeneratie geeft ver-

Foto 1: De larven van de selderijvlieg veroorzaken grote mineervlekken in de bladeren.

moedelijk ook een goed beeld van de grootte van de najaarsgeneratie. In een warm en droog voorjaar zijn de overlevingskansen hoger en is er een groter risico op veel schade.

Volgens de literatuur heeft de voorjaarsgeneratie een donkerbruin lichaam, terwijl de tweede generatie een meer bruingeel lichaam heeft. Dit blijkt niet 100% sluitend te zijn, aangezien we in het voorjaar ook 15% bleke vliegen vingen en in het najaar ook donkerdere gevonden werden.

Weinig tot geen schade bij oogst vanaf juli

Vanaf begin tot half mei is de eerste schade zichtbaar. In veel gevallen neemt de schade toe tot begin juni en neemt dan weer af. Doordat er geen nieuwe aantasting optreedt, is de schade er tegen half juni vaak al uitgegroeid, of alleszins beperkt tot de buitenste bladeren die er afgehaald worden. Zo kan er vanaf half juni vaak al zonder schade geoogst worden, zonder enig gebruik van gewasbescherming. In één geval werd er wel nog schade tot half juli geobserveerd.

Vanaf half september is er wel weer kans op schade van de tweede generatie.

Opbrengstverlies indien meerdere vliegen per vangplaat

Een klein aantal vliegen kan al zorgen voor veel schade. In een proef in 2024 ving we slechts één vlieg op de vangplaten, maar was wel 40% van de selderplanten beschadigd. Dit komt omdat een volwassen vlieg tot enkele honderden eitjes kan leggen, meestal slechts een paar per blad en een tiental per dag.

In groene selder treedt er snel schade op, doordat de vlekken op het product zelf aanwezig zijn. Bij pastinaak en knolselder is dit niet het geval, maar kan er wel opbrengstverlies zijn bij een hoge druk. Indien het aantal gevangen vliegen per week per val kleiner is dan 1 lijkt er geen risico op opbrengstverlies, terwijl gemiddeld meerdere vliegen per vangplaat wel gevaarlijk zijn.

Monitoring met oranje vangplaten werkt best

In 2022 (voor de start van het project) namen we veel vliegen waar op oranje, schuin opgestelde, plakvallen, gepaard met veel schade. In 2023 en 2024 was de druk lager en bij die lagere aantallen bleek de monitoring dan weer een grotere

uitdaging. Een goede monitoring is anderzijds belangrijk om bestrijdingsmaatregelen correct in te zetten. In 2023 werden de eerste vliegen namelijk pas waargenomen als er al schade was.

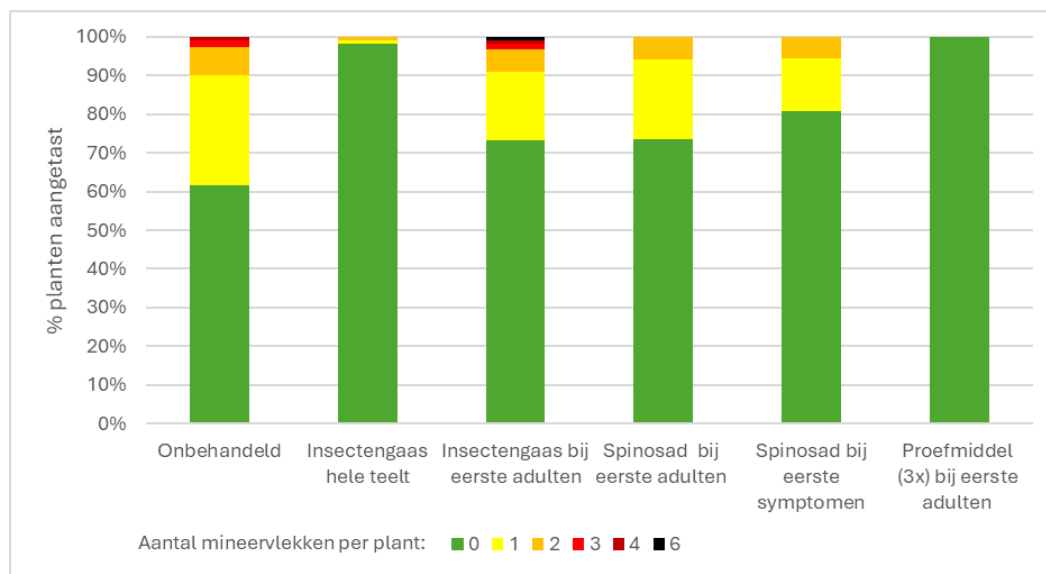
Oranje, schuin opgestelde, plakvallen (cfr. wortelvlieg) presteerden beter dan gele vangplaten (3 keer meer vliegen gevangen), terwijl de oranje Rebell Amarillo vallen er nog meer dan de schuine vingen (geen kruis, maar enkele plaat opgehangen). Twee uitgeteste lokstoffen konden de monitoring niet verbeteren bij een lage druk. De geteste lokstoffen waren essentiële olie van Lavas (*Levisticum officinale*), een belangrijke waardplant, en een TMA kaart die ook bij andere boorvliegen gebruikt wordt.

Producten op basis van spinosad minder goede werking dan insectengaas

Insectengaas biedt een goede bescherming tegen seldervlieg, al moet die er wel van bij het begin van de teelt op liggen. Wanneer het net pas gelegd wordt bij observatie van de eerste vliegen, blijkt het uit proeven geen meerwaarde meer te bieden. In de proef werd Ornata addu 80100 gebruikt, maar door de grootte van de vlieg kan een net met bredere mazen mogelijk ook bescherming bieden.

Voor wie geen netten wenst te gebruiken, zijn producten op basis van spinosad een mogelijk toegelaten* alternatief. In proeven toonden deze producten een beperkte werking (50% reductie van schade), wanneer één keer toegepast bij het observeren van de eerste vliegen of de eerste symptomen. Er zijn drie bespuitingen toegelaten, wat mogelijk een betere werking zou kunnen geven.

In 2024 konden drie bespuitingen met een proefmiddel (toegelaten in biologische teelt) de teelt wel schadevrij krijgen tegen begin juni.

Figuur 1: Schade door seldervlieg op 11 juni, gemiddelde van de proeven in 2023 en 2024 (uitgezonderd proefmiddel, uitsluitend 2024).

*Raadpleeg steeds fytowebe.be voor de huidige toelatingen.

BLINDWANTSEN

Schadelijke wantsen te herkennen aan heldere geelgroene hartvormige vlek

Binnen de familie van de blindwantsen zijn er enkele soorten schaduwantsen die schade kunnen veroorzaken in schermbloemige gewassen. De groene dwergschaduwants (*Orthops campestris*) en variabele dwergschaduwants (*Orthops basalis*) waren de meest voorkomende soorten tijdens de monitoring in selderpercelen in 2023-2024 (samen zo'n 85-90% van de wantsen). Welke van de twee die domineert, is perceelsafhankelijk. Deze soorten voeden zich enkel op schermbloemigen, in tegenstelling tot de behaarde schaduwants (*Lygus rugulipennis*), die ook in andere teelten voor problemen kan zorgen (bv. aardbei, aubergine en vele andere). Die soort kwam ook regelmatig voor in selder en bleek hier een gelijkaardige schade als de andere twee soorten te kunnen veroorzaken.

In zeer beperkte mate werd ook *Liocoris tripustulatus* teruggevonden. Deze soort wordt vooral gelinkt aan netels, maar kan ook in het gewas voorkomen. Of deze soort de teelt beschadigt is niet duidelijk, al lijkt dit eerder niet het geval te zijn.

Al deze soorten zijn te herkennen door een gele of groene heldere hartvormige vlek op het rugschild, al is die niet in

Foto 3: Wantsen zorgen in selder voor bruine littekens op de stengels en vervorming van de stengels en bladeren. In ernstige gevallen worden de harten vernietigd.

Foto 2: De schadelijke soorten schaduwantsen zijn te herkennen aan een hartvormig patroon op hun dekschild.

ieder geval volledig ontwikkeld. Via een fiche die in het project ontwikkeld werd kan je de belangrijkste soorten uit elkaar houden.

Gele plakvallen geschikt voor monitoring

Gele plakvallen bleken zeer geschikt voor monitoring. Ze vingen zo'n 20 keer meer wantsen dan oranje, schuine vangplaten, en ook de soorten en hun verhouding bleken goed overeen te komen met wat zich in de planten bevond. Opvallend is wel dat er vooral mannetjes op de vangplaten gevangen worden, terwijl in het gewas meer vrouwtjes gevonden worden.

In 2024 werd gekeken naar de relatie tussen de vangsten op vangplaten en het voorkomen van nimfen in het gewas. Het zijn namelijk niet enkel volwassen wantsen, maar ook nimfen die schade kunnen toebrengen. Te lage aantallen lieten een conclusie hierover niet toe. Wel bleek dat de eerste schade zo'n twee weken na de eerste gevangen wantsen zichtbaar was.

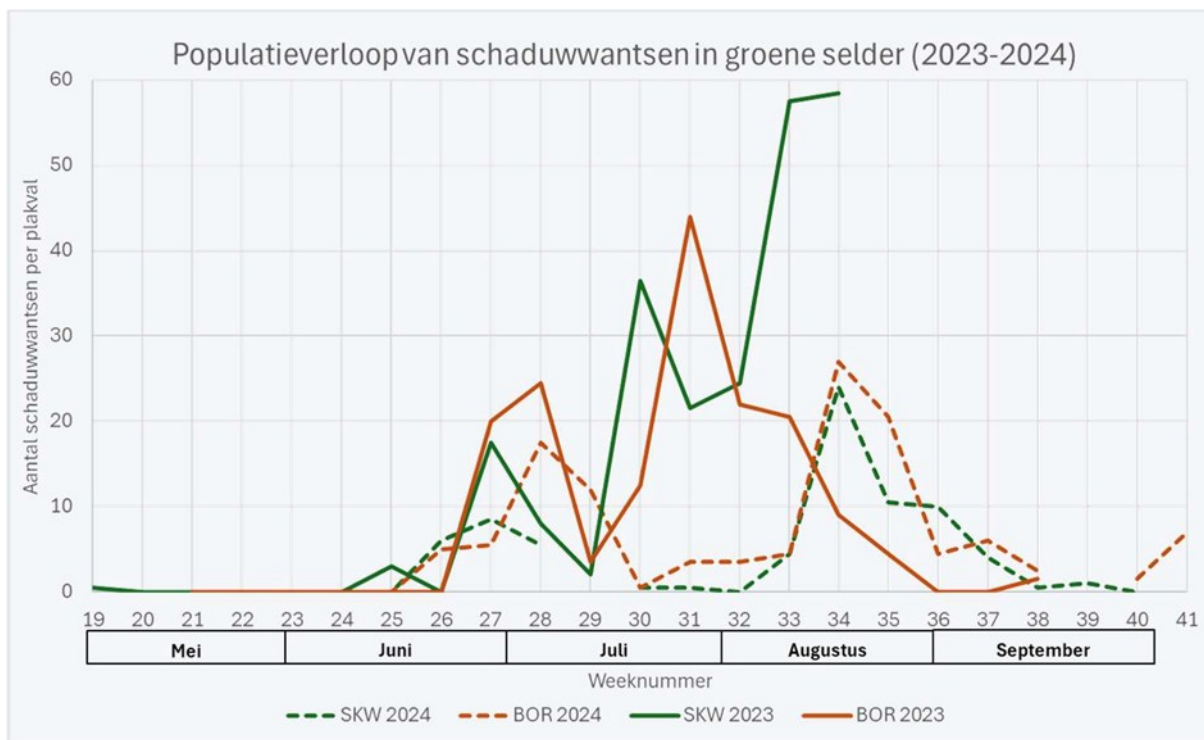
Droge, warme periodes zorgen voor veel schade

Zowel volwassen als onvolwassen wantsen zuigen en steken hartbladeren en -stengels aan. Dit zorgt voor bruinverkleuring op de stengels, bruine littekens en misvorming van bladeren en stengels. Als dit in een jong stadium gebeurt, kunnen de harten van de planten beginnen rotten, erg gelijkend aan zwarte harten die optreden door calciumgebrek bij droogte. Bij groene selder en bleekselder is de schade opnieuw het meest ernstig, door zichtbare schade op het product. Ook bij knolselder kunnen er problemen met beschadigde harten voorkomen bij hoge druk. Andere schermbloemigen kennen meestal geen problemen, tenzij soms bij zaadteelt.

Eind mei werden de eerste wantsen soms al geobserveerd, al blijft het grootste risico toch vanaf half juni tot eind augustus. Vanaf gemiddeld 15 wantsen per gele plakval waren er al 80% planten met lichte schade onder gunstige omstandigheden. Die schade kan nog uitbreiden en ernstiger worden, zeker bij droge en warme zomers. Bij regen waren de aantallen wantsen en schade duidelijk lager. Zware regenval (70-80mm op een week) weerspiegelt zich zelfs in een duidelijke daling van de aantallen.

Bestrijding van blindwantsen

In dit project werden geen proeven rond de beheersing van blindwantsen gedaan. Bovenberegening lijkt interessanter dan druppelberegening om de overlevingskansen van nimfen te beperken. Door gebrek aan schade in een proef kon dit niet bevestigd worden. Pyrethrinen zijn erkend voor bestrijding van wantsen, maar hebben volgens Brits onderzoek weinig werking. Bij onderzoek naar een andere soort blindwants (*Nesidiocoris tenuis*) hadden producten op basis van spinosad een werking. Maar dat kon in selder niet bevestigd worden, noch is de stof erkend tegen deze plaag in selder.

Figuur 2: Overzicht van het populatieverloop van schaduwwantsen, van twee opgevolgde percelen in Sint-Katelijne-Waver en Bornem in 2023 en 2024.

Meer info: <https://www.proefstation.be/project/selderplagen/>

Contactpersonen: Sander Fleerackers

Tel: 0473 35 35 24

E-mail: sander.fleerackers@proefstation.be